

מצוות ליווי אורחים

מאת : עזרא מרום

מצוות הכנסת אורחים כוללת כמה עניינים : להאכילם, להשקותם וכן ללוותם בסיום הביקור. כך דרשו רבותינו את הפסוק: "ויטע אשל בבאר שבע" אשל = ראשי תיבות אכילה, שתיה לוויה. (ויש מוסיפים גם לינה). למצוות ליווי האורחים מתייחסים מאמרים בגמרא, בזהר, במדרשים וברמב"ם בספרו "היד החזקה". מהם משתמע שמצוות ליווי האורחים הינה גמר מצוות הכנסת אורחים. על מעלתה ומהותה של מצווה זו נדון במאמר שלפנינו.

א. מקורות המצוה בתורה ובחז"ל

1. **אברהם** הראשון שקיים מצווה זו הוא אברהם אבינו "שהיה מאכיל ומשקה עוברי דרכים ומלווה אותם". הוא מסתמך על המדרש בבראשית רבה מ"ח : ואברהם הולך עימם לשלחם כאותו משל השגור בפי הבריות האכלת אורח משלך והשקית אותו, עשה לו לוויה". על חשיבות קיום מצווה זו מעידים המדרשים. כשירד אברהם למצרים מפני הרעב שבארץ כנען "ויצו עליו פרעה אנשים וישלחו אותו ואת אשתו" כותב התרגום אונקלוס וישלחו = ואילווי דהיינו ללוותם. על פעולה זו של פרעה אמר רבי יהושע בן לוי בשביל ארבע פסיעות שליווה פרעה לאברהם נשתעבדו בבניו ארבע מאות שנה (עיין סוטה מז.ע"א). במכילתא נדרש פסוק זה שבזכות שאברהם לווה את המלאכים זכה שהקב"ה לווה את בניו במדבר שנאמר : והשם הולך לפניו בעמוד ענן להנחותם הדרך". כך גם מובא בתנא דבי אליהו. ללמדך במידה שאדם מודד, מודדים לו.

2. **יצחק** כשנפרד מאבימלך ופיכל שר צבאו נאמר "וישלחם יצחק וילכו מאיתו בשלום" (בראשית כ"ו) ומפרשים וישלחם = לווה אותם.

3. **יעקב** א. על הפסוק בתהילים "כי יעקב בחר לו יי"ה" אומר המדרש תקרא לו יי"ה = לוויה ומסבירים שבני ישראל עשו שלא כהוגן כשהניחו את יעקב אביהם ללכת יחידי והוזק בגללם ע"י שרו של עשו בגיד הנשה. לכן אסר עליהם הקב"ה לאכול את גיד הנשה כדי שיהיו זהירים במצוות לוויה.

ב. מדרש בראשית רבה פצ"ה מתייחס לדברי אחי יוסף אל יעקב אביהם שאמרו לו "עוד יוסף חי... וידברו אליו את כל דברי יוסף" ואז נאמר על יעקב : וירא את העגלות אשר שלח יוסף". רש"י מפרש סימן מסר להם יעקב שכשנפרד מיוסף ליווה אותו בדרך ודיבר איתו בענין פרשת עגלה ערופה.

ב. מקורות בתלמוד

1. בסוטה מ"ז נאמר בקשר לעגלה ערופה על הפסוק : "ואמרו הזקנים ידנו לא שפכו את הדם הזה" וכי עלתה על ליבנו שבי"ד שופכים דמים? אלא פטרנוהו בלא מזונות והנחנוהו ללא לוויה" דהיינו בגלל שלא דאגנו ללוותו אותו בדרך הוא נהרג.

2. באותו דף בגמרא הנ"ל נאמר : "כל מי שאינו מלווה ומתלווה כאילו שופך דמים. שאילמלא לווה אנשי יריחו את אלישע לא גירה את הדובים בתינוקות שהתקלסו בו וקראו לו "עלה קירח, עלה קירח".

ג. טעמי המצווה ומעלתה

הרמב"ם בהלכות אבל פי"ד כותב שמצווה זו נכללת במצוות "ואהבת לרעך כמוך" והיא בכלל מצוות גמילות חסדים שאין להם שיעור. גם **הזוהר** הקדוש מפליג במצוות ליווי האורחים וטוען שכל מצוות הכנסת האורחים תלויה בליווי האורחים והיא מהווה גמר המצווה היות והכנסת אורחים גדולה מקבלת פני השכינה הרי כשהמארח יוצא ללוות את האורח, השכינה יוצאת עם שניהם ושומרת את האורח בדרכו. לראיה מביא הזוהר שאברהם אבינו זכה לגילוי השכינה שהקב"ה נתגלה אליו מיד לאחר שליווה את המלאכים. **במדרש מכילתא** נאמר : "בזכות אברהם שליווה את המלאכים (ככתוב ואברהם הולך עימם לשלחם), הקב"ה לווה את בניו במדבר 4 ארבעים שנה שנאמר וד' הולך לפניו יומם בעמוד ענן". **החיד"א** מפליג בשכרה ומעלתה של מצווה זו ואומר כי הגימטריא של הפסוק "הלך עימם לשלחם" = 613 = תרי"ג. ללמדך שכל המקיים מצוות לוויה כאילו קיים את כל תרי"ג המצוות !.

ד. היבטים הלכתיים

עד כמה שיעור הלוויה? פסק הרמב"ם כדברי החכמים בסוטה מ"ו ע"א. הרב לתלמיד עד עיבורה של העיר, התלמיד לרבו עד פרסה = 4 ק"מ ואת רבו המובהק עד 3 פרסאות, איש לחבירו עד תחום שבת. כיום שפחתה הסכנה בדרכים מפני ליסטים וחיות נהגים ללוות את האורח עד השער או לפחות 4 אמות. חכמינו זכרונם לברכה הפליגו מאוד במצוות הליווי עד שאמרו ששכר הליווי אין לו שיעור. ועוד אמרו, שכל המלווה את חבירו אפילו ארבע אמות בעיר, שוב אינו ניזוק (סוטה מ"ו ע"ב). בעצם הליווי מראה המארח לאורחו, שהוא אוהב אותו וקשה עליו פרידתו.

לרפואת יעקב בן מלכה רחל, חמדה בת רבקה, אברהם שלמה בן פרימה חיה